

rum) i da zato presude u tim parnicama postaju samo izvršne (executivae), a nikada ne zadobivaju konačne pravne moći (numquam transeunt in rem iudicatum).

3) O prednosti metropolitâ.⁷² Na pitanje, da li Nadbiskup Metropolita, kao takav, ide po časti (praecedit) i izvan svoje pokrajine ispred Nadbiskupa, koji nije Metropolita i nema područnih biskupa, odgovoreno je odrečno (Negative). Ovaj odgovor tumači odredbe kk. 106, 3; 272; 280; 285 i 247 u tom smislu, da dostojanstvo Metropolite nije po sebi viši hijerarhijski stupanj od dostojanstva Nadbiskupa.

4) O tajnom biskupijskom arhivu.⁷³ Na pitanje, da li se zaključna odredba u kanonu 379 § 1: »*ali treba sačuvati kratak činjenični sadržaj i cijelu konačnu presudu*« (retento facti brevi summario cum textu sententiae definitivae), odnosi samo na kaznene postupke, u kojima je već prošlo deset godina od kondemnatorne presude, ili također i na postupke, u kojima su optuženici umrli, odgovoreno je: *P o t v r d n o* na prvi dio upita, a *o d r e č n o* (negative) na drugi dio.

Prema odredbama kanona 379. mora svaki dijecezanski biskup, osim redovnoga biskupijskog arkiva, imati i tajni arhiv. Dostaje, ako je u redovnom arhivu u tu svrhu određen posebni ormar ili pretinac, samo treba da je to čvrsto zaključano i tako učvršćeno, da se ne može sa svoga mjesta ukloniti. U tom tajnom arhivu čuvaju se pomnivo svi oni spisi, kojih sadržaj treba da ostane tajnim. Svake godine mora se taj tajni arhiv podvrći pregledbi. Pri tom se moraju izlučiti svi oni spisi, koji se odnose na krivične (kaznene) postupke u stvarima čudoređa (morala) i čim prije ih spaliti, ako su optuženi međutim umrli, ili ako je prošlo deset godina od kondemnatorne odsude, ali treba ipak sačuvati kratak činjenični sadržaj i cijelu konačnu presudu.

U smislu odgovora, koji je sada dan, mora se kratak sadržaj spisa i presuda i dalje čuvati u tom tajnom arhivu samo u pogledu takovih krivičnih predmeta, kod kojih je prošlo deset godina od odsude, a optuženi su još na životu. Naprotiv se takovi spisi moraju potpuno uništiti i spaliti, ako je optuženi međutim umro.

POSLEDICE POMETNUČA. Kao rđavu posljedicu pometnuća (pobačaja) izvršena kiretažom ustanovio je prof. zagrebačkog sveučilišta dr. E. Mayerhofer (Vidi: »Liječnički Vjesnik«, br. 1/1942.) pojavu mongoloidne idiotije kod djece. Po njegovim je navodima veza u činjenici, da se »kiretažom povrijeđena uterusna sluznica ne može u kratko vrijeme sasvim izliječiti. Ako na takovoj nenormalnoj sluznici dođe opet do koncepcije, jasno je da će i normalni razvitak novog ploda biti poremećen. To se ne mora svagda dogoditi, no postoji svakako velika mogućnost takvog nenormalnog razvitka ploda«. Takove i druge »nebiološke abortivne manipulacije imaju znatnu ulogu kod etiologije mongolizma djece«. Otud se mogu tumačiti slučajevi, kad se događa, da se rađaju mnogoloidni idioti i od mladih roditelja. Redovno je takovom slučaju, kako ih

⁷² De praecedentia Metropolitanorum. AAS., 1941, 378.

⁷³ De Archivo secreto. AAS., 1941, 378.

opisuje i prikazuje autor, predhodilo pometnuće uzrokovano kiretažom.

Nas u prvom redu zanima ovo ustanovljenje s vjersko-moralnog gledišta. I ono može služiti dušobrižniku kao jedan razlog više, kad svojim vjernicima gdje je to mjesto i prilika, govori o fiziološkim posljedicama pometnuća. Osim moralnih razloga (grijeha) — za koji jednoglasno danas usvajamo mišljenje, da je svaki namjeravani pobačaj izravno ubijstvo čovjeka, — dušobrižnik će u svrhu očuvanja svoga stada upotrebiti i sve prirodne razloge, da vjernicima duboko usadi u dušu vječnu istinu: da se protuprirodni grijesi osvećuju po samoj prirodi. Prof. Mayerhofer napose ističe, da se »prirodi neda zapovijedati« i da je krivo francusko načelo »corriger la nature«, pa zamjera t. zv. inteligentnim krugovima, koji žele »racionalizirati« rađanje djece. On s pravom ističe, da se i kod tih krugova pokazuje posvemašnja nebriga za suzbijanje pojave rađanja nezdravog potomstva, a da baš njima, gdje je pometnuće redovna pojava, treba te opasnosti staviti pred oči.

Izvodi prof. Mayerhofera su vrijedni pažnje, pa ih zato ovdje priopćujemo i s pohvalom ističemo. Njegov je stav u skladu sa zahtjevom kršćanskog morala, jer se iz svega njegovog izlaganja vidi, da on pometnuće načelno odsuđuje. U tom smislu s priznanjem spominje odredbe naše vlade u toj stvari od 10. lipnja 1941., kojima su uvedene stroge kazne za uzročnike i sudionike nelegalnog pometnuća.

Pokazuje se dakle i kod ovog promatranja stvari kao neumitna nužda, kao najpreča briga i najsvetija dužnost sviju i svakoga u državi, da se podigne čudoredno (moralno) shvaćanje u svim narodnim slojevima. Samo iz takova shvaćanja života i dužnosti u životu može se roditi strah pred Bogom, pa dosljedno i strah pred grijehom. Taj spasonosni strah — jest početak mudrosti, po kojoj će čestit život kršćanskih vjernika potvrditi staru istinu: čestit vjernik — najbolji građanin!

Prof. dr. Živković

PROGLAŠENJE KODEKSA KANONSKOG PRAVA izvršeno je 27. svibnja 1917., pa se tako od onda navršuje ovih dana prvih 25 godina. Proglasna konstitucija Pp. Benedikta XV. Providentissima Mater Ecclesia, datirana je na Duhove (27. svibnja) 1917., a sam je zakonik objavljen kao posebni svezak službenog glasila »Acta Apostolicae Sedis« sa datumom: 28. lipnja (Petrovo) 1917. Zakonik je stupio na snagu godinu dana po proglašenju, t. j. na Duhove (19. svibnja) 1918., pa je zato u kreposti tek 24 godine, ali računajući od proglašenja navršuje već ove godine prvu 25-godišnjicu svojega opstanka.

Ta značajna godišnjica zacijelo ne će proći bez posebna spomena i svečane izjave Sv. Stolice.

Zastupnici kanonističke nauke po svem su se svijetu odmah po proglašenju Kodeksa dali na posao oko prikazivanja i znanstvenog obrađivanja novoga crkvenog zakonika, pa je zato ove godine i prva dvadesetpetgodišnjica nove kanonistike (poslije Kodeksa).